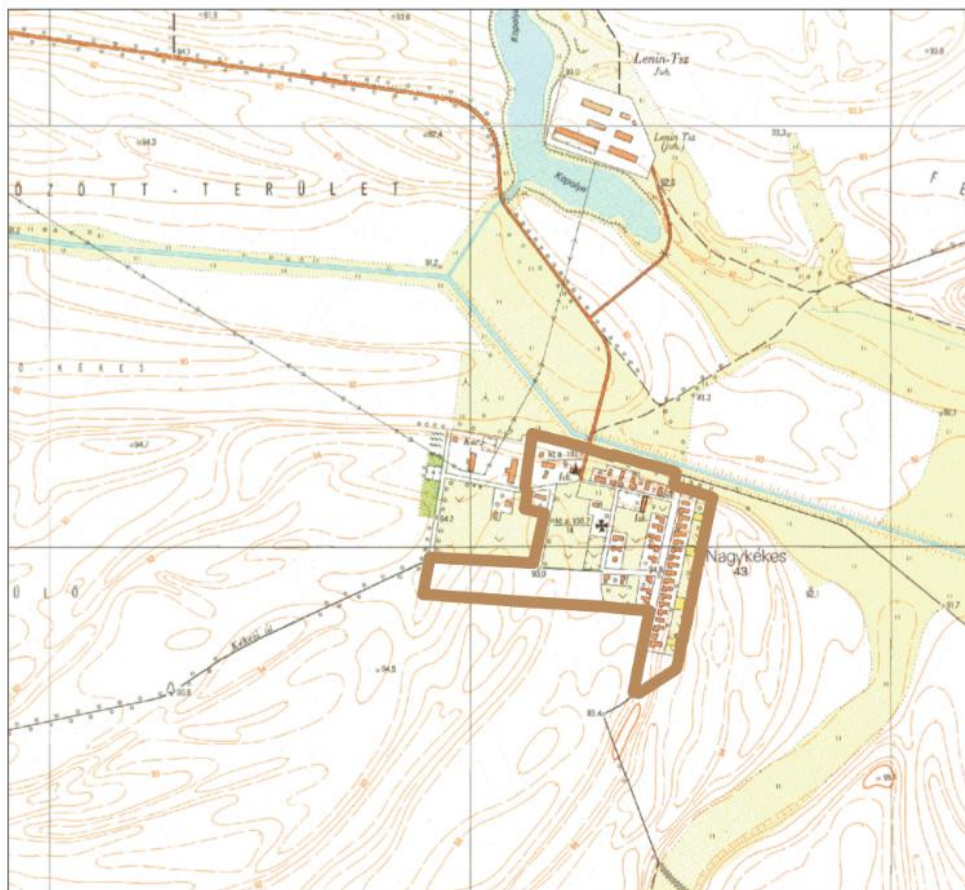

NAGYKÉKES

Harta – Nagykékes sokáig a Kalocsai Érsekség majorsági központjaként működött, melyet idővel az érsekség bérletbe adott. Legjelentősebb időszaka 1913-ban kezdődött, amikor bácskai németek bérelték ki a pusztát, alakítottak ki itt virágzó gazdálkodást, iskolával, műhelyekkel.

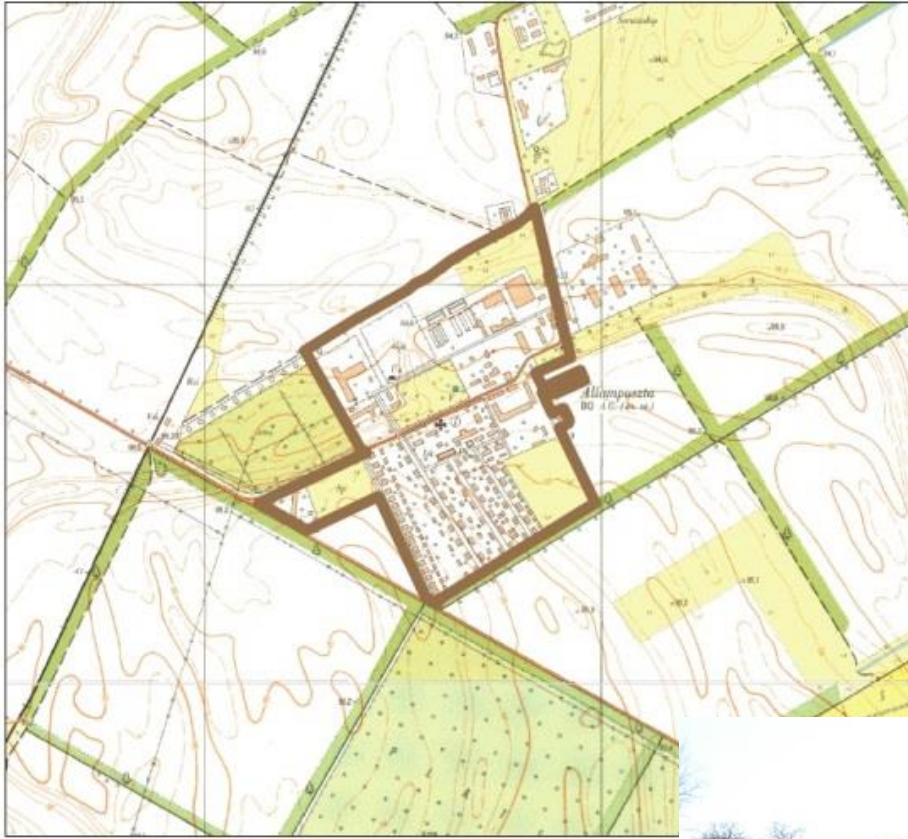

Az egyutcás telepítés meghatározó épületei a magtárból lett kápolna és az iskola. A házak telekhatárhoz illeszkedő, előkertes épületek nagy telekkel és udvarral. A gazdasági épületek a házak tengelyében, közös tető alatt találhatók. Modern beépítés elenyésző számú. Meg kell őrizni a beépítés karakterét mind az épületmagasság, mind a tetőkialakítás során. A belterület természeti értékekben gazdag szikes gyepek által körbeölelt, így jelentős turisztikai potenciált rejt.

A lakótértől kissé messzebb fekvő, árokkal, élősövénnyel körbevett temető és juhodályok már a külterülethez tartoznak.

ÁLLAMPUSZTA

Az Állampusztai Országos Büntetés-végrehajtási Intézet belső magja körülbelül négy hektár nagyságú területen helyezkedik el, Harta község belterületétől mintegy 7 km-re. A néhány 19-20. század elejéről származó épület mellett beépítését meghatározza elsődleges büntetés-végrehajtó funkciója: Az intézet félig nyitott jellegű, amely azt jelenti, hogy a fogvatartottak munkáltatása az intézet mellett található mezőgazdasági egységekben történik.

A helyben kialakított lakótelep beépítése részben kockaházak, részben ikerházak, egységes telekméret, egységes telekfoglalás jellemzi, mely megtartása felettébb fontos.

BELTERÜLETI KÖZPARKOK, BELSŐ KERTEK

Zöldfelületek Harta belterületén belül:
belső kertek, egykori tavak, közparkok

Közpark funkciójú foghíjtelkek a Templom utcában több helyen megtalálhatók (Szoborkert, Ráday park, Palotay és 56-os emlékművek helye, orvosi rendelő előtti tér). A legnagyobb közpark funkciójú zöldterület a Duna-parton van. A Dózsa park és Erdei Ferenc sétálópark a Kossuth és Kékesi utcák találkozásánál a település legrégebben kialakított közparkja.

Fasorok

- Az egykori Mühlweg - Malom út két oldalán, mely az 51-es műúttól a hartai Duna-partra visz, egykor mindkét oldalon cseresznyesor volt, melynek termését a hartaiak között elárverezték. Ennek emlékezetére sajnos nem cseresznyét, hanem a kerékpárút levezető szakasza mentén virágos kőrist ültettek.
- 2010 őszén a Bajcsy-Zsilinszky utca általános iskolai utcafrontjára kerültek kerek koronakialakítású dísfák.
- Már csak torzója van a Hunyadi út mentén ültetett nyírfasornak.
- Szép színfoltjai a településnek a könyvtár előtti hatalmas vadgesztenyefák illetve szomszédságában, az egykori Schmel-ház (ma kínai üzlet) előtt lévő hatalmas hársfák.
- Az utcákon jellemzően a házak előtt korábban diófák voltak, majd gyümölcsfák - meggyfák vannak, bár terjedőben vannak a tuják is. A hartaiak mindig ügyeltek a fák metszésére, és ez az utcaképen megmutatkozik

„Diófa, - a szomszéd ház előtt diófa, és az azt követő szomszéd előtt is és így tovább végestelen végig, a Dunáig, vagy a töltésig, le, egész az utca alján is fehér falak, diófaárny, így volt, így bizony, létezett az a falu, számban a görcs, a zöld dió íze, fülemben a verés-kopogás, csörgés, kalapács-recsegés.”

Lehoczki Károly: Diófák

A település üde színfoltjai a szétnyíló utcaszakaszok fásításai.

A belterületen még megvannak a kisebb, korábban folyamatosan vízzel borított egykori agyaggödrök (Haat, Békaváros, stb.), melyek jelentős zöldfelületet alkotnak, gyomoktól, tájidegen fajoktól megszabadítva gyepek – ligetes parkok, megújítható víztestek lehetőségét rejtik.

KÜLTERÜLET

Egy település arculatának fontos elemei a külterületek. Az utak menti árkokra, fasorokra legjobb példákat az Állampusztai gazdaság által kezelt szántóföldek mentén találunk.

A művelés mozaikossága folyamatosan éberén tartja a tájban közlekedő ember figyelmét.

Külterület - üzemközpontok

Az ún. Szarkási határrészben az egykori kenderes – káposztás földek helyén továbbra is kis parcellákban folyik a művelés, főleg szőlők és gyümölcsösök vannak itt, sajnos az utóbbi időben azonban több parcellában akácot telepítettek.

Az egykori Duna-ágak csapadékosabb, belvizesebb időben vízzel telítődnek, míg a magasabb, homokosabb területek kiváló gyümölcstermesztő helyek. Nem meglepő, hogy a külterületi részekben nagyobb kiterjedésű almások, meggyesek vannak. Az egykori Duna-ágak csapadékosabb, belvizesebb időben vízzel telítődnek, míg a magasabb, homokosabb területek kiváló gyümölcstermesztő helyek. Nem meglepő, hogy a külterületi részekben nagyobb kiterjedésű almások, meggyesek vannak.

A természetközeli területek kezelésében nagy szerepe van a legeltetési gazdálkodás fenntartásának.

Hagyományos állattartó tanya Harta - Szentkirályon

TERMÉSZETI SZEMPONTBÓL MEGHATÁROZÓ TELEPÜLÉSRÉSZEK

Miklapusztza

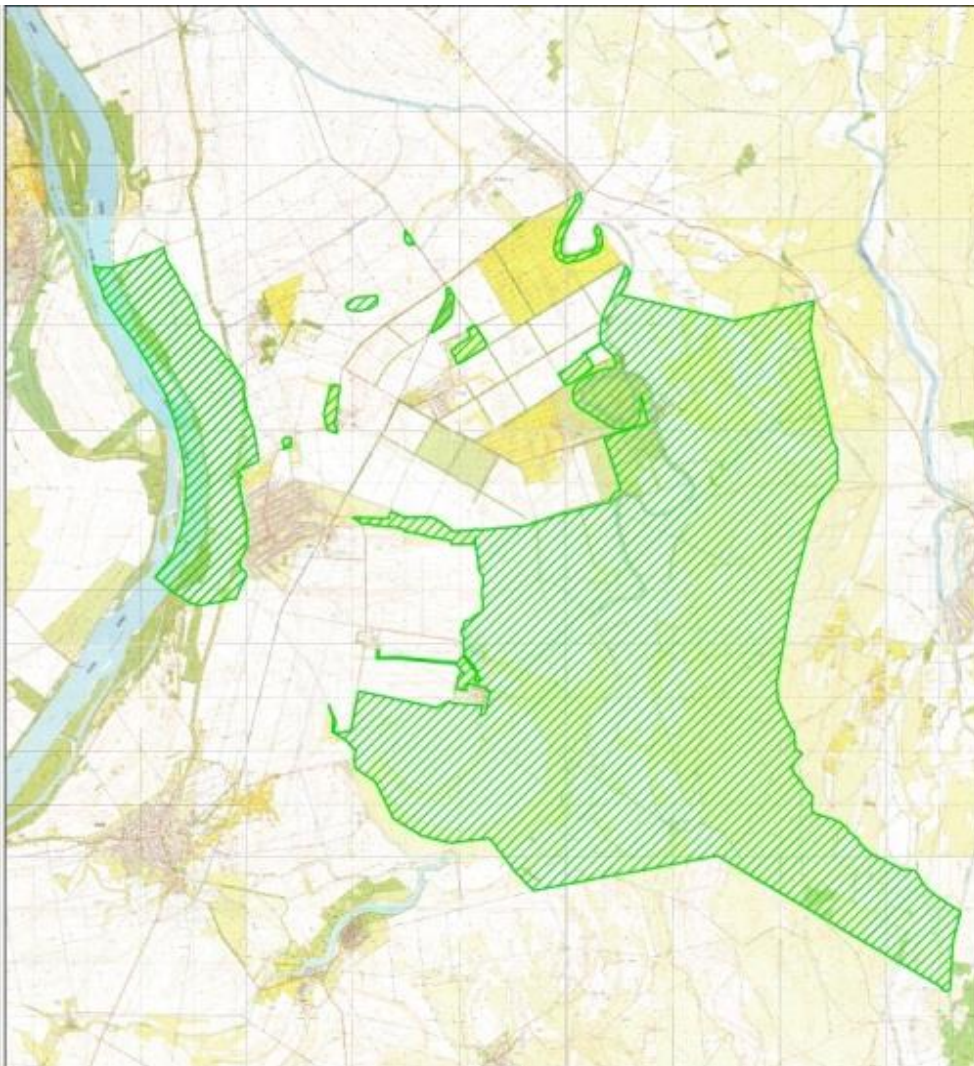
Harta legjelentősebb és legnagyobb kiterjedésű védett területe a Miklapusztza, mely a Solti-síkság és a Kalocsai-Sárköz határán fekvő nagy kiterjedésű szikes pusztta. 1993-ban Tájvédelmi Körzetként országos védeltséget kapott, 1996-ban lett a Kiskunság Nemzeti Park része. A védett terület kiterjedése 6241 hektár.

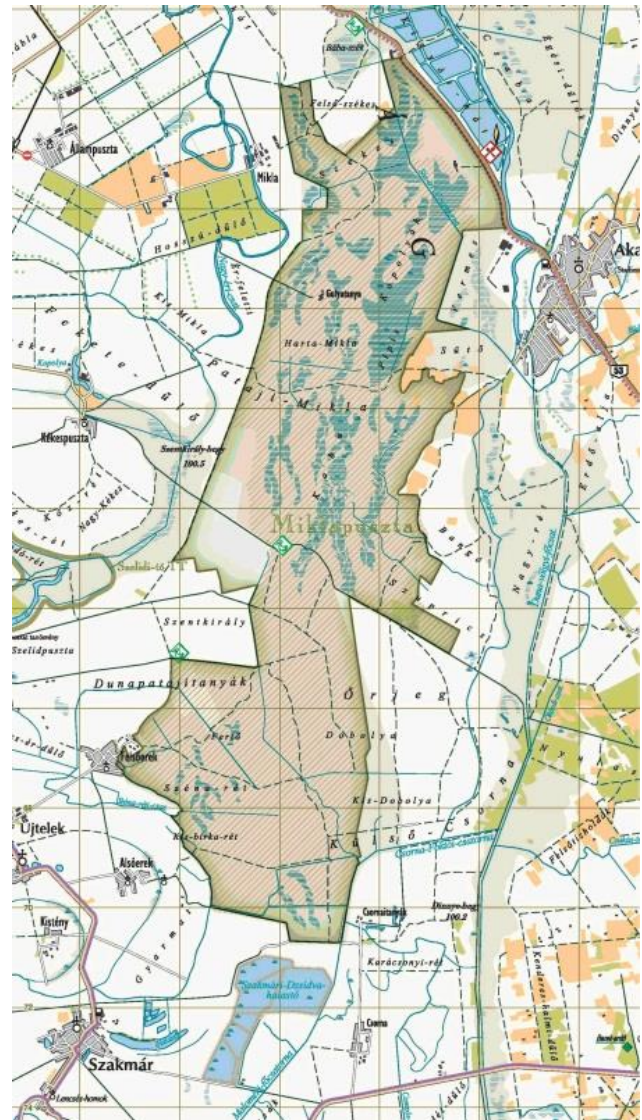
Az erősen szikes – nyáron a sókiválástól vakítóan fehér, alacsony fekvésű térszintek között magasabb felszíneket, úgynevezet padkákat találunk. A változatos mikrodomborzat hatására a erősen mozaikos élőhelyek alakultak ki.

A valamikori állandó vízü mocsarak helyén magas sótartalmú, erősen lúgos vízzel borított szikes mocsarak jellemzők, amik iger fajszegények. A legmélyebb részeken a nád alkot zárt állományokat. A sekélyebb vizekben a zsióka jellemző, amit szikes rétel határolnak. Az ecsetpázsitos, fehér tippanos rétek jellemzők.

A vakszikes felszíneken főleg a pozsgás zsázsa, a sziki sóbolla, a bajuszpászit, a bárányparéj és a sziki őszirózsa él meg. Az alföld sztyeppréf fajai közül a barázdált csenkesz mellett a sárga virágú aranyfűrt, a szeplőlapu, és a koloncos legyezőfű színesíti a tájat. A tölgyesek egykori jelenlétének bizonyítékai a tollas szálkaperje és a buglyos kocsord. Jelentős a terület madárvilága.

Harta határában lévő természeti szempontból meghatározó településrészek

Nagykékesi kopolya és Szentkirály

A Szelidi-tóhoz hasonló eredetű, lefűződött kisebb szikes kopolya. Területe 14 ha átlag víz mélysége mintegy 3-3,5 méter. A tó aránylag jó minőségű, földúton teljesen körbejárható. Ma kedvenc horgászhely, partját elárasztják a stégek, bár újabbak létesítése tilos. Évente több alkalommal, kiemelten augusztus 20-án szervez itt horgászversenyt hartai Sporthorgász Egyesület. Közeliében jó vörösbor adó szőlők vannak, de megjelentek a weekendházak is. Másik partján juhodályok állnak. Itt kezdődik a Szentkirályi puszta, mely tűzokos helyként is ismert. Az itt található Nagy-rét a Szelidi-tó vízszűrőjeként működik.

Kopolyák a falu szélén

A Dunaszabályozás előtti gyöngyszemek a belterület közvetlen közelében az úgynevezett kopolyák, vagyis mélyebb, folyamatosan vízzel telt tavak, melyek az egykori Duna-ágak legmélyebb pontjain alakultak ki.

Ilyenek a belterület közvetlen közelében a Szarkási, Kenderáztató és a weierhivli (magyarul Tóhalom) ásatások helyszíne, a Babszi-tó, illetve a közelében kialakított további mesterséges tómedrek.

Duna-part és a Felsőzátonyi-sziget

Harta a magyarországi Duna-szakasz legnagyobb alföldi kanyarulatának közelében helyezkedik el. A Duna a töltések megépítése előtt évente átlagosan kétszer árasztotta el a hartai határt. A 19. század második felében megépültek az első gátak, 1956-ban a település köré egy külön kis töltést is emeltek.

A Duna sokaknak biztosított megélhetést is. A gőzhajózás megindulásával Hartán mindjárt hajóállomás létesült. Jelentős volt a személyforgalom és az áruszállítás.

A Duna jelentős szerepet tölt be a hartaiak életében ma is. Vasárnap délután illik kísértelni a Duna-partra, megnézni a vízállást, beszélgetni egyet vagy szurkolni a hartai focistáknak. Két vendéglátóhely is van a parton. A hartai Duna ág menti erdők területe 1996. óta helyi természetvédelmi oltalom alatt áll. A védettséget Harta Nagyközség Önkormányzat Képviselő-testületének 92/1996.(VII.05.) Ök. számú határozata mondja ki. A terület NATURA 2000-es védettség alatt is áll. A védett terület szolgálja az emberi környezet védelmén, mint legfontosabb közérdeken túlmenően az ismeretterjesztés és az idegenforgalom céljait is.

A strand területén és beljebb a szigeten hatalmas nyárfák vannak, a lassan előregeredő állomány pótlása és a Szigetcsúcs arculatának kialakítása felettébb fontos feladat.

NATURA 2000

Kerékpárral
a nyári gáton

ÉPÍTÉSZETI ÚTMUTATÓ

Lehet-e válaszolni arra a kérdésre, hogy mit értünk szép településképen vagy építészetten? Nyilván nem, mert még ha volna is ilyen egyértelmű eszménykép, azt különböző korokban és közösségekben másként értelmeznék, saját ízlésükre formálnák az emberek. Talán az az egy biztos, hogy a szép dolgok belülről fakadnak.

Az Örökségünk fejezet a Harta régebbi időszakaiból egymásra rakodott értékekkel szembesített bennünket, és ha tetszik nekünk ez az örökség, akkor ebből levezethetők a jövőre vonatkozó építészeti, településképi ajánlások. Erre vállakozik ez a fejezet.

Aki a közeljövőben épületet emel, bővít, alakít át, a ház körül kertet rendez, egyszóval környezetet formál, az hasznos tanácsokra találhat a jó megoldásokat és elkerülendő hibákat felvonultató ajánlásokban.

MAGASSÁG

Hartán jellemző a földszintes beépítés, elvértve fordul csak elő emeletes ház. A túl magas épületek beárnyékolhatják a szomszéd telket, megbonthatják a kialakult, egységes utcaképet, zavarhatják az olyan, méltán hangsúlyos magasságú épületek érvényesülését, mint a templom.

TETŐHAJLÁSSZÖG

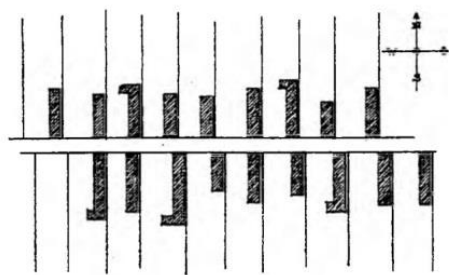
A kialakult településképpen változatos tetőidomokat találunk. Az utcával párhuzamos gerincű nyeregtető, a sátoztető, valamint az utcára oromfallal forduló épület egyaránt előfordul és váltakozva sem bántó a megjelenésük.

A tetőhajlásszögben viszont lényeges az egységesség. Kerülendő a túl alacsony (kb. 25 fok alatti) és a túl magas (45 foknál meredekebb) tetőidom.

Divatba jött a kertvárosokban az amerikai jellegű családi ház, terjedős alapterülettel, alacsony hajlásszögű, bonyolult tetőidommal. Idegen a megjelenése a magyar falvakban.

TÖRTÉNETI TELEPÜLÉSMAG

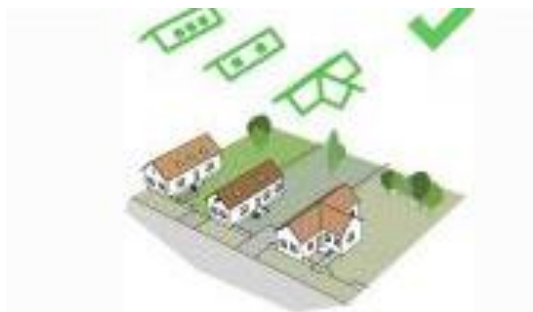
Utcafronton, előkert nélkül fésűs beépítéssel telepített lakóházak –hagyományosan zártabb kerítéssel.

TELEPÍTÉS

A hartai lakóházak telkein vagy az utcafronthoz igazodva (történeti településmag), vagy az előkert és a hátsókert közötti sávban találjuk az épületeket (egyéb belterület). Ebben az építési sávban célszerű az összes épületet elhelyezni, beleértve a gazdasági funkciójú épületeket is.. Garázs közvetlenül utcafrontra helyezése idegen a településen.

BELTERÜLET

Előkertes beépítés, nyitottabb kerítések.

SZÍNEK

A belterületen a kőporozott vakolatok halvány színei javasoltak. Fehér falszint és natúr téglá díszítést alkalmaztak az 1945 előtt épült házakon. Tartózkodni kell a szokatlan színektől, mert nem illeszkednek be a faluképbe

KERÍTÉSEK

Bár Hartán hagyományosan a zárt kapu és kerítéselemek az elterjedtek, a jövőben javasolt a kerítések, kapuk átláthatósáagnak növelése.

KERÍTÉSEK, KAPUK

Az utcáfronttal párhuzamosan beépített, jellemzően nagygazdaházak esetében ez a zártság még szembetűnőbb.

A belterület legrégebben beépült részén, ahol a házak az utcáfronton állnak, általában zárt kapuk, kerítések a jellemzők. Az egykor általános széles deszkakerítést már csak elvétve találjuk meg. Hosszabb szakaszokon téglával rakott tömör elemek jelölik a telekhatárt. Annál változatosabb a kiskapu – nagykapu bejárati elemek megoldása.

Újabb, hagyománykövető megoldások

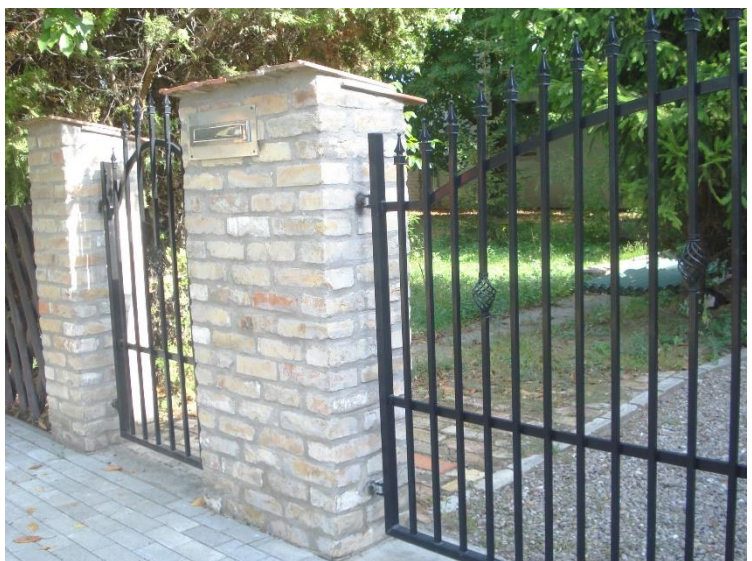

Ritkán, de felújításkor, kapucserekor nyitottabbá válik a kerítés.

Az előkertes házak esetében a kerítések sokkal nyitottabbak, belátunk a lakók udvarába, és ez időnként megjelenik akkor is, ha a telek hosszabbik oldalával az utcáfronthoz illeszkedik.

KERTEK

A hartaiak szeretik a virágokat, szeretik rendben tudni portáikat. Ez látszik a falun átutazva, az arcukat egyik legfőbb értéke. A tornácos házakat a tűző naptól általában szőlőlugas védte, újabban örökzöldek és színes egynyári növények kombinációjával találkozunk a leggyakrabban – igen változatos formában.

A nagyobb telkeken parkszerű kertet találunk. Egy-egy értékes nagy fa a kisebb családi házas telkek udvarát is „öltözteti” és nem mellesleg jótékony árnyat ad a tűző nap ellen.

